

КУЛЬТУРА ДОБРОСУСІДСТВА

**МІСЦЕ, ДЕ МИ ЖИВЕМО.
КИЇВЩИНА**

Робочий зошит

Учня / учениці 2 _____ класу

Робочий зошит для 2-го класу до програми «Місце, де ми живемо» інтегрованого спецкурсу виховної спрямованості «Культура добросусідства» був розроблений у 2007–2009 рр. і адаптований у 2016–2017 рр. Видання здійснене в рамках проекту «Розвиток громадянської освіти в загальноосвітніх школах України через розробку та пілотування спеціальних курсів та модулів» громадської організації «Інформаційно-дослідний центр "Інтеграція та розвиток"», який реалізується в рамках проекту «Програма сприяння громадській активності "Долучайся!"», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Pact в Україні. Зміст Робочого зошита «Місце, де ми живемо» є виключною відповідальністю Pact та його партнерів і не обов'язково відображає погляди Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або уряду США.

Робочий зошит створений відповідно до програми 2-го класу спецкурсу «Культура добросусідства», яка була схвалена до використання в навчальних закладах України (лист ДНУ «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» Міністерства освіти і науки України №14.1/12-Г-436 від 30.07.2013 р.), і надрукований для апробації в ЗНЗ м. Києва та Київської області

Авторський колектив:

Араджіоні Маргарита Анатоліївна, кандидат історичних наук, провідна наукова співробітниця Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України;
Боярчук Ольга Іллівна, методистка навчально-методичного кабінету виховної роботи та позашкільної освіти КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти»;
Кравчук Лариса Володимирівна, завідувачка науково-методичного центру дошкільної та початкової освіти Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка;
Микитюк Людмила Володимирівна, методистка навчально-методичного кабінету виховної роботи та позашкільної освіти КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти»

Особлива подяка за надані матеріали і консультації:

К. В. Алмазниковій, С. С. Араджіоні, О. М. Афанасіаді, О. В. Банах, І. В. Бруновій-Калисецькій, І. В. Грек, В. М. Гудимі, С. І. Данилову, М. С. Єлігулашвілі, Н. В. Захаровій, Т. М. Захаровій, М. Ю. Кірик, Ю. Г. Кононенко, О. В. Кочерзі, Л. Ф. Кравцовій, О. П. Лабазі, Л. В. Наумовій, Л. В. Огурцовій, М. М. Одинак, Н. Ю. Опенко, Т. В. Палько, О. В. Поляковій, Т. В. Савченко, М. О. Славінській, О. К. Смирнову, В. В. Совенку, Е. Ш. Сулеймановій, О. Г. Тимохіній, Н. А. Умерову, М. Чумарній, І. Я. Щупаку, С. В. Ягуповій

Рецензенти:

Горпенко Людмила Миколаївна, кандидат педагогічних наук, методистка з початкового навчання НМЦ управління освіти Голоосіївської районної в місті Києві державної адміністрації;
Євтушенко Раїса Іванівна, головний спеціаліст відділу змісту освіти, мовної політики та освіти національних меншин департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України;
Сєдих Людмила Іванівна, учителька початкових класів, учитель-методист НВК «Спеціалізована школа І ступеня з поглибленим вивченням української мови – гімназія № 39 імені гетьмана України Богдана Хмельницького» Деснянського району м. Києва

Культура добросусідства: Місце, де ми живемо. Київщина : Робочий зошит для 2-го класу загальноосвітніх шкіл м. Києва й Київської області / [автори-укладачі: М. А. Араджіоні, О. І. Боярчук, Л. В. Кравчук, Л. В. Микитюк]. – 2-е вид. перероб. і доп. – К. : ТОВ «Прометей», 2017. – 88 + IV с. : іл. – Англ., білорус., грецьк., кримськотат., нім., польск., рос., укр.

ISBN 978-617-7502-15-8

Посібник створений відповідно до програми «Місце, де ми живемо» спеціального курсу «Культура добросусідства». Він призначений для ознайомлення школярів і їхніх батьків із рідним краєм, ментальними, мовними, релігійними, етнокультурними особливостями людей, які мешкають на Київщині, для проведення системної виховної роботи, розвитку громадянської освіти, формування соціальних компетентностей, навичок конструктивної комунікації й успішної взаємодії у колективі. Зошит може бути використаний також як методичний посібник і хрестоматія для організації роботи учнів початкової школи на уроці, під час виховних годин, у гуртках і вдома.

© Араджіоні М. А., ідея, автор-укладач базової версії зошита, 2017
© Араджіоні М. А., Боярчук О. І., Кравчук Л. В., Микитюк Л. В., укладання регіонального компонента, 2017
© ІДЦ «Інтеграція та розвиток», макет, 2017

ISBN 978-617-7502-15-8

Я ЩИРО ВІТАЮ ТЕБЕ!

Я – бджілка Меліса! Ти пам'ятаєш мене? Минуло літо, і ми знову разом! Наша з тобою перша зустріч, твоє бажання дізнатися якомога більше про свою сім'ю, про тих, хто з тобою поряд, мене порадували. Ти дуже добре попрацював/порацювала у першому класі, і в цьому році на тебе чекають не менш цікаві та захоплюючі подорожі дивовижним краєм нашої держави – Київщиною. І в цьому тобі буду допомагати не тільки я, а й усі, хто тебе любить, – твоя родина, однокласники та вчителі.

«Місце, де ми живемо» – так буде називатись наша нова велика подорож. Я спробую допомогти тобі по-новому побачити свою вулицю, свій район, село або місто; дізнатися, чому люди так люблять місце, де вони живуть, і що вони роблять для того, щоб воно стало ще кращим та затишнішим. На тебе чекають різноманітні екскурсії. Ти навчишся краще розуміти своїх друзів, виконувати цікаві завдання й сам/сама спробуєш складати їх для своїх однокласників і однокласниць. Все нове, про що ти дізнаєшся під час наших подорожей або чого навчишся, знадобиться тобі в житті. Ти замислишся над майбутньою професією й тим, як жити в гармонії з природою. Вже незабаром ти сам/сама зможеш розповідати про свою батьківщину та різні культури твого краю. А ще, я сподіваюся, продемонструєш приклади гостинності та сусідської взаємодопомоги, ввічливого та приязного ставлення до різних людей, які тебе оточують. Адже люди – це головний скарб будь-якої землі.

Хочу нагадати тобі спеціальні позначки, що допоможуть зрозуміти, як потрібно виконувати завдання під час нашої спільної подорожі Київщиною:

виріж,
наклей

напиши,
закінчи
речення

розкажи,
поміркуй
уголос

з'єднай,
обери,
знайди

поміркуй,
дізнайся,
склади, відгадай

словничок

намалюй,
розфарбуй,
домалюй

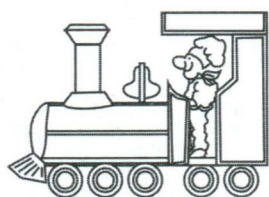

прочитай,
запам'ятай

це цікаво,
поради бджілки

Мені дуже хочеться дізнатися, чи сподобалися тобі наші зустрічі, тому в кінці кожної з них я попрошу тебе обрати таку маску, яка найбільше відповідає твоєму настрою. Виділи її та розмалюй.

Щасти тобі!

Навчальний посібник
Культура добросусідства: Місце, де ми живемо. Київщина
Робочий зошит
2 клас

Автори-укладачі видання: М. А. Араджионі, О. І. Боярчук, Л. В. Кравчук, Л. В. Микитюк.
Художники: С. Землянкін, І. Зіновкіна, П. Кучеренко, М. Михалюк, В. Шиллер.
Редактори: М. А. Араджионі, О. І. Боярчук, Л. В. Кравчук, Л. В. Микитюк.
Дизайн: М. Г. Козлова. Коректор: Н. М. Овчарук.

Підписано до друку 25.10.2017 р. Формат: 60x84^{1/8}. Папір офсетний.
Друк офсетний. Гарнітура Arial. Ум. друк. арк. 9,76. Наклад: 1000 прим. Зам. №
Видавництво ТОВ «Прометей»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 5212 від 19.09.2016 р.
Надруковано у ФОП Рябоконь Олександр Васильович,
04123, м. Київ, вул. Осиповського, 3-А, кв. 151, тел. 050-961-71-27